

Å kombinere det røde og det grønne

Taler

Audun Lysbakken

Dato

15 august 2013

Sted

Oslo

Omstendigheter

Partilederforedrag på Litteraturhuset

1 Kjære alle sammen.

Jeg er leder i Sosialistisk Venstreparti, et rødt og grønt parti, og jeg har lyst til å bruke denne anledningen til å forklare hvorfor jeg mener at det å kombinere det røde og det grønne er vår tids politiske hovedutfordring.

Jeg har fått tre spørsmål til besvarelse i dag, og jeg har tenkt å svare på dem etter tur.

10 Hvordan ser jeg mitt parti i lys av de politiske og ideologiske tradisjonene fra det tjuende århundre?

Det spørsmålet har jeg tenkt å besvare ved et kort tilbakeblikk på SVs historie, og hva jeg mener har vært SVs politiske særtrekk gjennom mer enn 50 år.

15

Noen vil kalle det «SVs sjel», men siden jeg tror mer på vitenskapen enn religionen, kan vi kanskje heller kalle det «SVs sentralnervesystem».

Det andre spørsmålet er «hvilket samfunn mitt parti ønsker å skape». Det spørsmålet vil jeg svare på ved å diskutere de to største utfordringene i vår tid - de menneskeskapte klimaendringene og de menneskeskapte ulikhetene i verden - og hva som er vårt overordnede svar på disse utfordringene.

20

Det tredje spørsmålet er hvordan Norge ser ut om ti år hvis SV får styre alene.

25 Svaret skal dere få mot slutten av dette foredraget.

30 Hvordan ser SV ut, i lys av de politiske og ideologiske tradisjonene fra det 20.
århundre? Sagt på en annen måte: Hva er mitt parti et uttrykk for litt dypere
sett?

35 For å oppsummere helt kort, så ble SV stiftet i 1975, etter en samling av
Sosialistisk Folkeparti, EF-motstandere i Arbeiderpartiet, et mindretall i NKP
og andre uavhengige sosialister etter EF-striden i 1972. Men de fleste SVere vil si
at partiet ble stiftet allerede i 1961, da Sosialistisk Folkeparti så dagens lys.

40 Sosialistisk Folkeparti brøt ut av Arbeiderpartiet, i stor grad i protest mot
Arbeiderpartiets USA-vennlige linje i utenrikspolitikken, og vedtaket om å
godta utplassering av amerikanske atomvåpen på norsk jord. Men SF var
uttrykk for noe mer:

45 Et mer maktkritisk blikk på det norske og internasjonale samfunnet, ikke minst
på våpenindustrien og stormaktenes blokkpolitikk.

En kritikk av den lukkede partikulturen i Arbeiderpartiet.

50 Troen på et selvstendig parti til venstre for Ap, som ikke var kommunistisk,
men som ga stemme til grasrotbevegelser som kjempet for solidaritet og mot
undertrykking.

En partiveteran i SV, Dag Seierstad, sa det slik, da han ble spurt om hva SF
tilførte norsk politikk: SF brakte politikken inn i norsk politikk.

55 Det var så mye stilltiende enighet, så lite debatt i så mange viktige spørsmål. Og
utover på 60- og 70-tallet gikk SF og senere SV foran med nye perspektiver i
mange av dem:

60 I utenrikspolitikken, der kampen mot krigen i Vietnam, kampen mot
atomvåpen, protesten mot overvåking og overgrep i den kalde krigens navn og
solidaritet med frigjøringsbevegelser i Sør-Afrika, Chile, Palestina og en rekke
andre steder stod sentralt.

65 I kvinnepolitikken, der SVere som Torild Skard, Berit Ås og andre gikk foran i
kampen mot kvinneundertrykking og hersketeknikker, og i kampen for
likestilling i arbeidslivet, barnehager og fri abort.

70 I miljøpolitikken, fra 60-tallet og utover for det klassiske naturvernet, fra
åttitallet også mot de globale miljøproblemene.

75 I distriktspolitikken, der Ottar Brox' «Hva skjer i Nord-Norge?» ble en
usannsynlig bestselger om hvordan livsvilkårene i distriktene ble ødelagt av
sentralistiske teknokrater, og senere et ideologisk fundament for motstanden
mot norsk EF-medlemskap.

I dag er dette selvsagte stridstemaer i norsk politikk. Men det var det ikke da. I
dag går SV foran i andre spørsmål, for eksempel spørsmålet om overvåking og
personvern i en digital tid. For en måned siden nominerte SVs
80 stortingsrepresentant Snorre Valen Snowden og Manning til Nobels fredspris.
Eller det handler om fortsatt homokamp, for lesbiske, homofile, bifile og
transpersoner. Eller om utfasing av norsk oljeproduksjon.

Mitt poeng er at SV alltid har vært et parti i forkant, på bølgelengde med miljøer
85 og bevegelser med nye, kritiske perspektiver på samfunnsutviklingen. SV er et
utålmodig parti. Det sitter i ryggmargen vår. Når jeg innleder i SV-lag om hva vi
har fått til i regjering, for eksempel om at mer enn 60.000 nye barn har fått plass
i barnehagen, så kjeder SVerne seg. De vil videre. Nå tror jeg som sagt ikke at
partier har sjel, men hvis SV hadde sjel ville det vært en rastløs sjel, som drives
90 mot kampen mot urett der den skjer i dag.

SV er et utålmodig parti og et nytenkende parti.

Og SV er et frihetsdrevet parti. Kampen for frihet har for oss alltid vært like
95 viktig som kampen for likhet.

SVerne liker ikke ordet «liberalt», men SV er et liberalt, i betydningen
«frihetlig», frihetselskende parti.

100 Kampen mot undertrykking av land og folk er en kamp for frihet.

Kvinnekampen, kampen mot rasisme og kampen for homofiles rettigheter er en
kamp for frihet.

105 Kampen mot overvåking er en kamp for frihet.

110 Kampen mot økonomiske forskjeller er en kamp for frihet, fordi land med små forskjeller er mer preget av tillit og åpenhet enn klassesdelte land, og fordi livet som fattig er et ufritt liv.

Når SV kjemper mot datalagringsdirektivet, eller mot homofiendtlige pastorer eller imamer, så kjemper vi for et mer liberalt samfunn.

115 Få ting provoserer meg like mye i norsk politikk som at høyresiden har monopol på frihetsbegrepet, når vi vet hvor lite frihet for vanlige mennesker det ligger i vin på bensinstasjonen og søndagsåpne butikker, og hvor mye frihet det ligger i gode helsetjenester, skoler og barnehager for alle.

120 SV er et frihetsparti fordi vår ideologi handler om å bryte ned maktstrukturer som undertrykker folk og er til hinder for enkeltmenneskets frihet. Det kan handle om kapitalismen, om mannssamfunnet eller om rasisme. Strukturer som virker slik at høyresidens tomme «valgfrihet» ofte blir en skrivebordsfrihet, og ikke en reell frihet for mange mennesker.

125

Vi i SV tror at sterke fellesskap gir den enkelte mer frihet.

SV er et internasjonalt parti. Vi mener det vi gjør i norsk politikk, må henge sammen med hva slags verden vi ønsker oss. Vår motstand mot EU har aldri
130 handlet om at vi mener Norge er best alene, at vi ikke skal samarbeide med andre land eller bidra i kampen for utvikling i fattige deler av verden. Den har handlet om EUs demokratiske underskudd og EUs markedsliberale grunnlag, som i dag er en hovedårsak til den økonomiske og politiske krisen i Europa. Vår motstand mot NATO har aldri handlet om at Norge ikke skal bidra til
135 fredsbygging i andre land. Vi kjemper tvert imot for et sterkere og mer demokratisk FN med større mulighet til å hindre krig og urett.

Hva innebærer det å være et internasjonalt parti i norsk politikk i dag? Jo, det betyr å anerkjenne at Norges handlinger er en del av den globale politikken.
140 Derfor mener SV at oljefondet ikke skal investeres i klimaverstinger, eller at Norge ikke skal selge våpen til diktaturer. Og derfor har vi lansert en klimahandlingsregel i norsk politikk, som er global av natur: Norsk politikk må føres slik at dersom andre land gjør Norges handlinger til sine, så klarer vi å redde klodens miljø. En global regel for norsk politikk.

SV er et grønt parti. All vår politikk skal styres etter prinsippet om bærekraftig utvikling og føre-var-prinsippet. Prinsippet om bærekraftig utvikling gir vår generasjon ansvar for å gi kommende generasjoner like god tilgang til natur og miljøressurser som vi selv har. Føre-var-prinsippet sier at tvilen skal komme naturen til gode når miljøkonsekvensene av et tiltak er usikkert, og at mangel på kunnskap ikke skal hindre tiltak for å redde truet natur. Alt vi gjør, i kommunestyre, fylkesting, Storting eller i regjering, skal måles mot disse prinsippene.

Det betyr blant at vi sier nei til oljeutvinning i alle nye områder på norsk sokkel. I iskanten, I Lofoten, på Mørebankene og i Skagerrak. Hit, men ikke lenger, av hensyn til dem som kommer etter oss.

SV er et sosialistisk parti, som arbeider for en mer rettferdig fordeling av makt og ressurser i Norge og i verden.

Et sosialistisk parti, men ikke et sosialistisk skrivebordsparti.

Sosialismen for meg, for oss, er en prosess mot mer folkestyre, mindre forskjeller og større bærekraft. Samfunnet vil aldri bli perfekt, men vi kan utrydde nød og sult, skape en fredeligere verden uten masseødeleggende våpen og stanse de menneskeskapte klimaendringene. Vi kan skape en verden med økt likhet og større frihet. Skal vi komme dit, må vi komme forbi kapitalismens tvang til hensynsløs vekst og en groteskt urettferdig fordeling av jordas ressurser, og endre de grunnleggende maktforholdene i verden.

Den mørke siden av venstresidens historie, er brutale overgrep gjort i sosialismens navn. Ideen om Sosialismen med stor S, som et endepunkt i historien, er verdensfjern og farlig. Vi i SV tror ikke på noe utopisk historisk slutt punkt. Men vi tror på bedre enn dagens kapitalisme. Ved å bryte ned undertrykkende maktstrukturer i verden, kan vi skape samfunn med mindre forskjeller, større bærekraft og mer demokrati. Det er sosialisme i praksis.

Slikt sett er det norske samfunnet «litt sosialisme».

Vår nestleder Bård Vegar Solhjell oppsummerte en gang SVs sosialisme som «ei jorda sosialisme». Det Finn Gustavsen, Hanna Kvanmo og Kristin Halvorsen

185 har til felles er ikke først og fremst teoretisk briljans, men et folkelig instinkt for rettferdighet.

Denne «jorda sosialismen» er spilt ut gjennom SVs historie på ulike måter, men den er kjennetegnet av visjonære politiske mål, og viljen til praktisk politisk arbeid for å nå dem.

Dette representerer for meg noe av de unike med SV, som et parti på venstresiden som evner å kombinere det radikale og det pragmatiske. Et parti som drømmer store drømmer, men som også er klar for å gjennomføre alle de små stegene i riktig retning som er nødvendig for å virkeliggjøre dem.

SF på 60-tallet stod for en «tredje vei», uavhengig av de to konkurrerende maktblokkene og ideologiene i verden. Men vi har også stått for en tredje vei mer ideologisk, mellom de klassiske sosialistpartiene og nye, grønne grasrotbevegelser. Mellom det maktsøkende og pragmatiske, og det radikale, visjonære.

Da Paul Chaffey i 1989 ble spurt om hva som var SV-landsmøtets viktigste vedtak svarte han at "Jeg er meget glad for at døra ble lukket for regjeringssamarbeid med Arbeiderpartiet".

I dag vet vi at mye av det SV jobbet for i 1989 - barnehager til alle, rettigheter for lesbiske og homofile, et mer rettferdig skattesystem, for å nevne noe - nå er blitt virkelighet fordi SV og Ap gjennom kompromisser har flyttet norsk politikk til venstre.

Vi kan kompromisse om alt, så lenge retningen er riktig.

Men vi vil aldri la makten bli et mål i seg selv, et slags politisk grunnprinsipp, slik det har blitt for mange europeiske sosialdemokratiske partier, som har endt opp med å administrere nedbyggingen av det de en gang selv bygget opp.

Jan Otto Andersson fra SVs finske søsterparti Vänsterförbundet, har lansert begrepet «det tredje venstre», et begrep jeg synes beskriver det moderne SV godt.

Det første venstre, ifølge Andersson, var det liberale venstre, som vokste fram

225 gjennom de franske og amerikanske revolusjonene, som gjorde opprør mot kongemakt og adel, og tok de første stegene mot demokrati og ytringsfrihet.

Det andre venstre, var det sosialdemokratiske og kommunistiske venstre i forrige århundre, som kjempet for sosial rettferdighet, arbeid og velferd.

230 Det tredje venstre er fortsettelsen og sammensmeltningen av de to første. Som ser at demokratiet aldri kan bli reelt uten at ressursene er fordelt på en måte som gir muligheter for alle. Og som ser at sosial rettferdighet aldri kan bli virkelig i et samfunn uten maktfordeling og personlig frihet.

235 Et slikt sosialistisk og liberalt alternativ er det SV skal være i norsk politikk.

SV er et parti for både frihet og fellesskap. Og SV er både et rødt og et grønt parti.

240 Vi er 25 prosent radikal maktkritikk, 25 prosent pragmatisme, 25 prosent nytenking og 25 prosent aktivisme, hundre prosent røde, hundre prosent grønne og 68 prosent utålmodige.
Det er en 368 prosent korrekt beskrivelse av mitt parti.

245 Åpningsspørsmålet lød:
Hvordan ser SV ut, i lys av de politiske og ideologiske tradisjonene fra det 20. århundre?

250 Som et demokratisk, internasjonalt orientert, frihetlig sosialistisk parti, som bygger sin politikk på nødvendigheten av økologisk bærekraft. Et utålmodig og nytenkende rødgrønt parti, som drives av kampen mot urett i Norge og i verden.

Hvilket samfunn ønsker mitt parti å skape?

255

Vi vil skape et samfunn der makt og ressurser er rettferdig fordelt, og der menneskene lever innenfor naturens tålegrenser.

260 SVs mest kjente slagord er «Del godene». Et annet er «Ulike mennesker, like muligheter». Sammen beskriver de vår samfunnsvisjon: Et rettferdig samfunn, der alle har frihet til å leve gode liv. Der det er stort rom for forskjellighet,

innenfor rammen av et sterkt fellesskap. Der stor trygghet for arbeid og velferd, gir stor frihet for enkeltmennesket. Der de viktigste beslutningene i samfunnet tas av folk og folkevalgte, og ikke overlates til markedet.

Det er sosialisme for meg.

Men å være sosialist i 2013, handler mer enn noen gang om å bekjempe de menneskeskapte klimaendringene og de alvorlige konsekvensene de vil ha for mennesker og miljø. Ikke minst for noen av de fattigste og mest marginaliserte menneskene i verden.

Det er sagt mye om motsetningen mellom et rød og en grønn politikk. Om hvordan hensynet til industriarbeidsplasser kan kollidere med hensynet til miljøet. Eller hvordan vekst står mot vern.

Det har skjedd, og det vil skje. Og i de tilfellene der næringsinteresser truer viktige miljøinteresser, må næringsinteressene vike. Det krever føre var-prinsippet av oss.

Men jeg vil likevel argumentere for at hensynet til miljø og rettferdighet ikke først og fremst står mot hverandre, men er verdier som må spille sammen hvis vi skal klare å nå lavutslippssamfunnet.

Du får ikke grønne samfunn uten også å tenke rødt.

La meg forsøke å forklare hvorfor.

De menneskeskapte klimaendringene er vår tids største utfordring. Verdens ledende forskere er stadig sikrere på konsekvensene av mer enn to graders oppvarming: Mer ekstremvær, økt havnivå, tørke og sult og store flyktningstrømmer. De fattige i verden vil rammes hardest, men også i Norge vil vi oppleve blant annet farligere vær og økonomisk ustabilitet. Våre barn og barnebarn kan arve en jord som er i alvorlig dårlig stand, hvis ikke vi snur i tide og følger forskernes råd: Verdens klimautslipp må kuttes med 50-85 prosent innen 2050. Nærmere halvparten av all olje og gass må bli liggende der den er i dag.

Ethvert ansvarlig politisk parti i dag - borgerlig eller sosialistisk - må sette dette

ene livsviktige målet øverst i alt det gjør: Å stanse de menneskeskapte klimaendringene. Men hvordan skal vi lykkes med det, i en verden der rundt én milliard mennesker lever i ekstrem fattigdom og desperat trenger økt levestandard?

Ulikheten i verden er grotesk. De én prosent rikeste sitter på halvparten av all formue, mens den fattigste halvparten har én prosent på deling. Få land har så små økonomiske forskjeller som Norge, men også her er det slik at de ti prosent rikeste husholdningene har over halvparten av formuen.

Heldigvis følger ikke sosial ulikhet naturlover. Akkurat som klimaendringene, er ulikhetene menneskeskapt. I det ligger også vårt håp: Når vi mennesker har skapt forskjellene, kan vi også bekjempe dem. Å være sosialist er å tro på et samfunn med små forskjeller i makt og ressurser, og å kjempe for å komme dit.

Forskning viser at samfunn med små forskjeller er best å bo i - for alle. I land med store klasseskiller finner vi også mer kriminalitet, større ulikhet i levealder og større forekomst av fedme og psykiske lidelser. I land med små forskjeller er disse problemene mindre, samtidig som den sosiale mobiliteten og tilliten folk imellom er større. Og når du skal løse store samfunnsutfordringer i fellesskap, er tillit hard valuta.

Klimaproblemene er globale, og alle land må bidra hvis vi skal nå togradersmålet. Men det er umulig å tenke seg at verdens fattige land skal bidra til klimakutt, hvis de ikke samtidig opplever økonomisk og sosial utvikling. Når vi vet at halvparten av all olje og gass må forbli urørt, kan vi ikke forvente at det er fattige Ghanas oljeresurser som skal bli liggende.

I en verden der noen lever i luksus mens andre lever i sult, er det lett å se sammenhengen mellom fordeling og miljøvern. Ikke minst fordi det også er jordens fattige som vil rammes hardest av klimaendringens konsekvenser - tørke, sult og ekstremvær.

Bangladesh er et av landene i verden med såkalt «lav utviklingsgrad», i følge FNs Human Development Index, og et av verdens 30 fattigste land. I Bangladesh bor 30 millioner mennesker i områder som ligger mindre enn én meter over havet. Bangladesh er svært avhengig av landbruket, som sysselsetter over halvparten av arbeidstokken. Miljøproblemene er ifølge Bioforsk mange og

sammensatte, som for eksempel flomepisoder, erosjon av elvebredder og kyst, tørke, stormer og sykkloner, arsenikkforurensing, økte saltnivåer, jordskjelv, tsunamier, sedimentering og forsumping. Ved siden av dette viser prognosene fra FNs klimapanel at det kan bli mer uregelmessig nedbør i monsunsesongen
345 samtidig som det ser ut til å bli mindre nedbør ellers. Dette kombinert med økt smelting av breene i Himalaya og mulig havnivåøkning, truer framtiden til millioner av fattige mennesker. For dem haster det mer enn noen gang med en politikk for miljø og rettferdighet.

350 Også i Norge må vi klare å tenke rødt og grønt samtidig. Skal vi omstille Norge til et klimavennlig lavutslippssamfunn, må fagbevegelsen og miljøbevegelsen finne klimavennlige løsninger sammen. Skal vi vinne klimakampen må vi få fram at lavutslippssamfunnet er et godt samfunn, også for en vanlig arbeider. Hvis folk skal stemme på grønne partier, og bli med på den
355 samfunnsomstillingen som er helt nødvendig, må de overbevises om at det er i grønne samfunn man lever best i framtiden. Og hvis vi kombinerer det røde og det grønne, kan vi bygge et samfunn med grønne industriarbeidsplasser, raskere tog og lavere strømregning for folk flest.

360 (...)

I SV flyter to idétradisjoner sammen: Den sosialistiske, som står for en mer rettferdig fordeling av makt og ressurser, og den økologiske, som står for at menneskene må respektere naturens tålegrenser og legge føre-var-prinsippet til
365 grunn for alle beslutninger.

I veien for begge disse målene - sosial utjevning og økologisk bærekraft - står markedsliberalismen: Troen på at verden blir bedre hvis markedet får bestemme mer, og menneskene mindre. Når det multinasjonale selskapet Monsanto får ta
370 patent på såkorn, slik at fattige bønder må betale lisens for å bruke Monsantos frø, er det markedsliberalismen som styrer.

Alternativet til markedsstyre er folkestyre. Bare gjennom sterkere politisk styring, kan vi stanse de menneskeskapte klimaendringene og ulikhetene. Hvis
375 bare markedsprinsipper legges til grunn, vil for eksempel Oljefondet investere i firmaer som bidrar til å ødelegge miljøet. Men hvis vi vil, kan vi sørge for at Oljefondet trekker seg ut av klimaverstinger og heller investerer i framtidens miljøbedrifter.

Den internasjonale finanskrisen viste oss at det verden trenger mest av alt, er sterkere politisk styring. Til og med rikmannsklubben World Economic Forum etterlyste i 2009 sterkere politisk styring av finansinstitusjonene for å trygge mennesker og eiendom. Og når World Economic Forum i sin "Global Risks Report" for 2013 beskriver de største truslene mot verdensøkonomien, er det ikke høye skatter, dyre arbeidere eller for mye statlig regulering de er bekymret for.

Nei, de tre største truslene i verden i dag er store inntektsforskjeller, finansielle ubalanser og klimaendringer og ekstremvær.

Og sterkere politisk styring, større folkevalgt kontroll, mer folkestyre - er nødvendig for å bekjempe dem, alle tre.

Å være et rødt og grønt parti innebærer å styre etter to overordnede mål: Økonomisk rettferdighet og økologisk bærekraft. Og de to henger nært sammen.

I Amazonas-landene tvinger fattigdom jordløse bønder til å hugge og brenne områder i regnskogen de trenger for å dyrke mat. Det antas at småbønder i Amazonas forårsaker rundt 20 prosent av avskogingen som truer jordens klima. Men å legge skylden for klimaendringene på verdens fattige, vil være like absurd som å tro at markedet kan løse dem.

Rettferdighetskamp uten miljøperspektiv er ikke mulig og ansvarlig, fordi klimaproblemene truer selve livet på jorden vår.

Men klimakamp uten rettferdighetsperspektiv vil ikke lykkes, fordi du ikke kan forvente at mennesker som lever fra dag til dag skal handle for generasjoner.

Derfor har jeg ingen tro på at man både kan føre høyrepolitikk og løse de menneskeskapte klimaendringene. Fordi høyresidens urokkelige tro på markedet, høyresidens redsel for regulering, høyresidens forskjellspolitik og marginalisering av svake grupper, legger et dårligst mulig grunnlag for den folkelige mobiliseringen som er helt nødvendig for å omstille samfunnet vårt til et lavutslippssamfunn med muligheter for alle.

SV er unikt fordi vi er det eneste partiet i Norge som konsekvent kombinerer
420 det røde med det grønne. Som mener en mer rettferdig fordeling av godene er
nødvendig hvis vi skal klare å stanse klimaendringene. Men som samtidig mener
en sosialistisk politikk er meningsløs hvis den ikke bidrar til å nå vår tids viktigste
mål. Bare ved å kombinere det røde og det grønne kan vi skape gode samfunn
for alle.

425 Derfor trenger Norge et sterkt rødt og grønt parti, og derfor trenger verden en
rød og grønn bevegelse.

Hvordan ser så Norge ut om ti år hvis det røde og grønne partiet SV får styre
430 alene?

Jeg forestiller meg det slik:
Bilduren i byene er erstattet av en summende sverm av elbiler, som parkerer
utenfor mellomstore, miljøvennlige industribedrifter som produserer det
435 framtidssamfunnet behøver.

Trikken kommer hvert femte minutt, aldri for sent, ingen sniker, passasjerene
reiser seg for gamle og gravide, og venter tålmodig utenfor til de andre
passasjerene har gått av før de finner plassen sin. Alle smiler til hverandre. Ikke
440 kunstig og svett, men oppriktig hjertevarmt. De barnehageansatte, lærerne og
sykepleierne gleder seg til å gå på jobb, og yter litt ekstra, i visshet om at deres
lønns- og pensjonsordninger står i stil til den viktige jobben de gjør for
samfunnet vårt.

445 Folk elsker hverandre høyere, på tvers av hudfarge, kulturer og kjønn.
Brann vinner eliteserien i fotball, for både kvinner og menn, og min lillebror
vinner femmila i Kollen. På treski.

Nei, la meg fortelle om fem kjennetegn ved Norge i 2023, etter ti års SV-styre:
450

For det første: Norsk politikk lever etter klimahandlingsregelen, som betyr at
utslippene av klimagasser er redusert i tråd med togradersmålet. Ingen nye
områder på norsk sokkel er åpnet for oljeutvinning.

455 Lofoten, Vesterålen og Senja er oljefritt.

Iskanten er oljefri.
Mørebankene er oljefrie.
460 Skagerrak er oljefritt.

Norge er et internasjonalt foregangsland i klimasaken. Deler av
petroleumsfondet brukes på internasjonale klimatiltak. Deler av fondet brukes
også til innenlands omstilling. Penger og ressurser er flyttet fra oljebransjen til
465 andre sektorer. Flere norske selskaper er i forkant av den teknologiske
utviklingen på miljøområdet, blant annet på grunn av statlige programmer for
forskning og innovasjon.

For det andre: De økonomiske forskjellene er mindre enn i dag, fordi
470 skattesystemet og ulike velferdsordninger har virket omfordelende i ti år.

De rikeste i samfunnet betaler en høyere andel inntektsskatt enn i dag, mens de
med lavest inntekt betaler noe mindre. Finansbransjen betaler skatt, og bidrar
med flere milliarder til fellesskapet hvert år. Formuesskatten er beholdt, og gjort
475 mer progressiv. Inntektene bruker vi på barnehager, skoler, helse og
eldreomsorg; tog og veier, forskning, barnevern, idrett og kultur.

Ideelle aktører står for velferdstilbudet sammen med det offentlige. All velferd
styres etter prinsippet om nonprofitt - at det ikke er mulig å tjene penger på
480 offentlig finansiert velferd. Alt vi bruker på velferd, skal gå til kvalitet.

Vi er i gang med arbeidstidsreformer, slik at mer av velstandsveksten tas ut i
fritid i stedet for i forbruk. Mer fritid gjør det enklere å delta i samfunnslivet, og
vi har gjennomført reformer som bidrar til et mer deltakende demokrati. Det er
485 gjennomført flere folkeavstemninger, deltakende budsjettering er vanlig i mange
kommuner, og det er lettere for ansatte å eie bedriften de jobber i.

For det tredje: Norge bruker en større andel av samfunnets ressurser på
forskning og utdanning.
490

Den første tiårige langtidsplanen for forskning og høyere utdanning er akkurat
avsluttet, og både grunnfinansieringen av høyere utdanning og
forskningsinnsatsen har økt.

Gratisprinsippet i utdanningen er opprettholdt, og det er ikke åpnet for flere
495 private skoler. Den offentlige skolen er styrket med flere lærere, og skoledagen er

mer praktisk og variert for at flere elever skal kunne oppleve mestring og læring. Prinsippet om tidlig innsats ligger til grunn for skolen, slik at flere elever får ekstra støtte de første skoleårene for å lære seg å lese, skrive og regne. Det er
500 innført et sunt og gratis skolemåltid, og det er fysisk aktivitet hver dag i grunnskolen. Mer av leksene gjøres på skolen. Det er flere barnehageopptak i året, og strengere krav til kvalitet og kompetanse i barnehagen.

For det fjerde: Norge fører en konsekvent politikk for likestilling.

505

Foreldrepermisjonen er på dagens nivå, og fedrekvoten er opprettholdt. Med flere barnehageopptak i året, er alle sikret rask plass i barnehagen, og kontantstøtten er fjernet. Færre arbeider i deltidsstillinger, etter at retten til heltid ble lovfestet. Færre jobber i midlertidige stillinger, etter en oppstramming
510 av det offentlige arbeidsgiverpolitikk og en regel om at midlertidig ansatte skal regnes som fast ansatte etter to år. Det er innført forpliktende likelønnsplaner i alle offentlige virksomheter.

Det er gjennomført en flerårig satsing i skolen mot seksuell trakassering, og alle
515 skolebygg i Norge er universelt utformet. Tilbudet om overgrepsmottak er lovfestet, og etterforskningen av voldtektssaker prioriteres høyere av politiet enn i dag.

Likevel er det fortsatt sinte menn i kommentarfeltene på VG nett.

520

For det femte: Norge står utenfor EU og fører en mer uavhengig utenrikspolitikk for fred og utvikling

525

Norge har tatt en internasjonal lederrolle i kampen for en global klimaavtale, i kampen for skatt på finanstransaksjoner, i kampen for at illegitim u-landsgjeld slettes, og i det internasjonale arbeidet mot spredning av atomvåpen.

530 Norge praktiserer full åpenhet om norsk eksport av militært materiell, har stanset all eksport til stater i krig, til udemokratiske regimer eller regimer som systematisk undergraver menneskerettigheter.

Norge har ikke deltatt i krigføring i NATO-regi. I stedet har vi prioritert

deltakelse i FNs fredsbevarende operasjoner.

Oljefondet er ledende i den internasjonale utviklingen for ansvarlig investeringspraksis, og investerer ikke i selskaper som bidrar til
540 menneskerettighetsbrudd eller miljø-ødeleggelser. En andel av fondet investeres i utviklingsland på en måte som bidrar til fordeling og sterkere sivilsamfunn.

Norge bruker mer enn en prosent av brutto nasjonalinntekt til utviklingspolitikk.

545 Norge har aktivt benyttet reservasjonsretten i EØS, og lagt ned veto mot direktiver som kunne ha svekket den norske velferdsmodellen, før vi fremforhandlet en mindre omfattende handels- og samarbeidsavtale med EU.

550 Omtrent slik er Norge om ti år hvis SV får styre alene. Helt sikkert ikke uten problemer. Helt sikkert ikke uten misfornøyde velgere. Men tydeligvis med nok fornøyde velgere til at vi er gjenvalgt to ganger. Og det er vi antagelig fordi Norge har gått i riktig retning: Mot lavere klimautslipp, mot lavere forskjeller, og mot et samfunn som satser sterkere på kunnskap, likestilling og et arbeidsliv
555 for alle.

Hvis velgerne vil, kan Norge allerede om fire uker begynne på denne veien. Med et sterkt SV kan vi sette i gang med omstillingen til lavutslippssamfunnet, med tiltak som sikrer mer rettferdig fordeling av makt og ressurser, og med
560 utformingen av en mer uavhengig og radikal utenrikspolitikk for fred, miljø og fordeling.

Så la meg avslutte med å si hvordan Norge kan se ut om ti uker, hvis SV får styre alene. Ti endringer på ti uker. For på bare ti uker kan vi ta politiske avgjørelser
565 som gjør Norge til et rødere og grønnere land.

1. Det er innført av en aktivitetsskatt for finansnæringen som vil gi 9 milliarder mer å bruke i statsbudsjettet.
2. Det er vedtatt to barnehageopptak i året, og fjerning av kontantstøtten.
- 570 3. Et forslag om lovfesting av lærerressurser vil bety om lag 2200 nye lærere i norsk skole, til en prislapp på rundt 1,8 milliarder kroner.
4. Det er lagt fram et forslag om lovfesting av retten til heltid i arbeidslivet.
5. Nonprofitt er innført som prinsipp for all offentlig finansiert velferd.

- 575 6. Det er innført nye og strengere etiske retningslinjer for Oljefondet, som blant annet betyr at fondet ikke investerer i klimaverstinger.
7. Det norske bidraget til Afghanistan avsluttes, og de siste styrkene hentes hjem.
8. Barns beste tillegges større vekt i asylpolitikken, slik at flere av asylbarna får bli.
- 580 9. Finansieringen av 1500 nye helsesøstre markerer starten på et forebyggingsløft for barn og unge.
10. Det tildeles ingen nye felt i oljepolitikken, og CO2-avgiften på sokkelen økes.

585 Slik vil SVs ideologi se ut i praksis, hvis den får spille seg ut fritt i bare ti uker. Å være et sosialistisk miljøparti gir oss retning og trygghet i den praktiske politikken. Alt vi gjør skal bidra til å nå våre to store mål: En verden der makt og ressurser er rettferdig fordelt, og en verden der naturens tålegrenser respekteres.

590 SV har alltid vært i forkant av norsk politikk. I sak etter sak har vi brutt stillheten og enigheten og satt nye spørsmål på dagsorden. Å være i forkant av norsk politikk handler mer enn noen gang om å forene det røde og det grønne. Å få med seg folk på omstillingen av samfunnet til et rettferdig

595 lavutslippssamfunn. Da trengs det et sterkt rødt og grønt parti. Og da trengs det en rødgrønn regjering som kan ta Norge inn i framtiden med hodet først.

Godt miljøvalg. Godt rettferdighetsvalg. Takk for meg.

600

Kilde
SV

Emner

Foredrag, Norge, Partipolitikk, Politikk, SV, Solidaritet, Sosialisme, Stortingvalg, Valg, Venstresida

605

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/a-kombinere-det-rode-og-det-gronne>

610